

ВХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

Телеф. Редакції: 29-41.
• Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГолошень
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАШІ.
—
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

(Кореспонденція з Нью-Йорку).

Д-р Семен Демидчук.

Визволялися від маврів еспанці змогли тільки тому, що Піреней захищали їх плечі першеским третім ворогом. Наша стара Русь, Києвська й Галицька, не встигла сама зліквідувати ханщину тільки тому, що мала на плечима другого ворога. А Польща або не хотіла, або не мала розп'янути татарсько-турецькі питання і виступати в корінням столітнього й хижачького рама. Пок. Томашівський в розмовах з нами висказував адогад, що Річчосполита ніколи справді не хотіла до кінця пантануватися проти орди султана просто тому, що від тієї проклятої терпів кінець кінців не сучо-польська земля, а чужа чужа вірою, мовою, традиціями, та підозріла за грошми необхідної будуччини. Нам-же, в наших роздумуваннях чаз історією, антропологією

графією і політичною географією Східної Європи, видається, що Польща просто не могла (навіть якщо хотіла) братися налівно до ліквідації найбільшої лави нашої частини Європи. Не могла, бо поза зверхніми, просящими виглядами великої імперії не було в Річчипосполитій достатньо важкого, достаточного чинного, суцільного і дужого племенного осередку для такого звідання *Ipse miles regum* іграючи дефінітивного фактора не тільки в природі, а й в історії народів. Річчипосполитія не доставало цього фактора — польське плем'я за дрібне. Польська рука була в ході століть так само за коротка для розв'язки підставової для нас історичної місії — ліквідації музулманського кочівництва і грабіжництва, плаского до політичної системи як на наших же очах тільки сліпо роджені і пообіцані всякої політичної освіти і досвідчості — тай гелітальності! — наші „державники“ (sic!) унірської мистки боляй на хвилюнку одну могли пропускати, що 15—20 мільйонів народів міг

бути алатний розв'язати українське і російське, тоб то в неминучій консеквенції ціле політеске європейське питання, питання 150-мільйонних людських мас.

Ні, ні особливо складна історія України ще не написана, ні особлива, специфічна система української політики, тоб то української державності і самостійності українського імперіалізму, навіть у думках ще не почата. Український, молоді-зелений націоналізм безжурно танцює під чужі скрипки, брикає а чужими наочниками, і думає, що Бог ала які мудроні відкривав, коли вінні так само дивиться на світ польсько-польськими склами, як іще недавно його батьки дивилися крізь скла навіть не російські, а просто таки специфічно московські: коли не розуміє, що це значить, то відшукать ті пекучі сторінки Драгоманова (скаженого, та на жалі, не читаного), де він судить українську історіографію і історіософію Антоновича і його історичної школи.

В. П.

Німецькі події в більшовицькому освітленні.

Орган ВКП(б) московська „Правда“ про положення в Німеччині.

Німецькі політичні події дуже цікавлять російських більшовиків. І це цілком зрозуміло, бо в Німеччині тепер фактично найзапаліші і найзатяжніші бої йдуть між комуністами з одної та націоналістами з другої сторони. Центральний орган Всесоюзнаї Комуністичної Партії (більшовиків) у Москві „Правда“, навіваючи до останніх виборів у Німеччині, пише про німецькі політичні відносини між іншим так:

„Кермуючі кола німецької буржуазії розпустили райхстаг і оголосили перевибори, щоб уряд Папена-Шлайхера міг дістати парламентську більшість. Вони цієї більшості не дістали. Розбіжності серед німецької буржуазії такі серйозні, що й після цих виборів уряд Папена спиратися на парламент не може. Партія центра, вигнана 2 місяці тому з уряду, не зважаючи на готовість Брінінга піти на коаліцію з правими буржуазними партіями, не зменшила, а збільшила свою питому вагу в райхстагу. Це показує, що буржуазія й надалі, з когось не склався той уряд, який буде призначений після виборів, змушена буде правити в основному без райхстагу, надзвичайними

декретами Гінденбурга. Райхстаг, коли його і не розпустять, наймовірніше існуватиме тільки за покришкою, щоб зберегти видимість „демократії“. Політика зменшення зарплат, плати та допомоги безробітним, дальше скасування пошкоди не скасованих пунктів ваймарської конституції, курс на втягнення націонал-соціалістів до безпосередньої управи державними справами триватимуть. Вибори виявили тільки прискорення процесу розхищення системи політичного панування буржуазії. Саме тому німецький пролетаріат повинен бути наготові. Фашисти знаючи, що не довго помстяться ошукувати маси, ще енергійніше намагатимуться захопити державний апарат. Над компартією ще більше наростає загроза заборони. І пролетаріат буде наготові проти всіх спроб розгромити робітничі організації, проти всіх замахів на його завоювання довірливою боротьбою права. Останні події в Німеччині приводять до процесу швидкого зрушення парламентських ілюзій. Але ці ілюзії зникатимуть тим швидше, чим успішніше компартія поведе маси на бороть-

бу проти зменшення зарплати, надзвичайних декретів, за розпуск та роззброєння фашистських штурмових загонів, проти погіршення робітничої класи II елементарних громадянських прав. Чимраз більший страйковий рух у Німеччині, чимраз більше число політичних демонстраційних страйків, делай дужче кісці фашистським провокаціям — усе це означає, що німецький пролетаріат не думи обмежувати свою боротьбу з фашизмом тільки на використанні виборного бюлетеня, а готується застосувати успішніші методи пролетарської класової боротьби.“

Таким чином найкраще поінформовані і справжні політичні тактики німецьких комуністів московська „Правда“ недвозначно зазначає, що німецькі комуністи не зложать зброї, а будуть перті всіми можливими засобами до соціальної комуністичної революції у Німеччині.

Ірландська республіка мусить здійснитися.

В Деліні викликала сенсацію відозва двох пів-військових організацій. Заява Ірландської республіканської армії є немов узагальнюючою де Валери, бо робить конець його заявам у справі влучення республіканської армії до парламентарної системи. Відозва каже, що не можна зложити зброї, аки Ірландська республіка не стане дійсністю. Друга відозва походить від союзу ветеранів армії й викликає велике зацікавлення своїм фашистським забарвленням.

II Нова книжка II

МИХАИЛО РУДНИЦЬКИЙ

МІЖ ІДЕЄЮ І ФОРМОЮ

Обємом 244 сторін. Ціна 3.— зол. Для переплатників „Діла“ 2.— зол., із порученою персилкою зол. 3.10. Замовляти в Адміністрації „Діла“, Львів, Ринок 10, або у всіх українських книгарнях.

ДЕПЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 17. СЕРПНЯ 1932.
МИРОН ЗАРИЦЬКИЙ

3 Нивиць до Августова.

(1200 км. колами.)

I.

Жіночі водні прогульки — це явище нове в нашіх туристичних. Перша жіноча прогулька на двох човнах в Ковля по ріці Турі до Білого Озера і назад відбулася в липні 1931 р. Брали в ній участь: Марія Головка, Стефанія Тисович, Ірена Боролевич, Катря Зарицька, Марта Коренець, Марія Кос, Осипа Лоза і Марія Тисович, а з мушні: Мiron Заклиський, Мiron Зарицький і Василь Кархут. Умійний та енергійний провід д-ра Кархута дав змогу учасницям тої першої водної жіночої прогульки робити пізніше дальші водні екскурсії. Другою жіночою водною прогулькою була саме ця прогулька трьома каюками з Нивиць до Августова, що про неї хочу зовсім похвалити. Брали в ній участь п'ять абсолютнок гімназіст О. С. Василінок у Львові, а саме: Ірена Боролевич, Катря Зарицька, Марія Кос, Софія Маленька і Віра Свеніцька, а з мушні Мiron Зарицький. Третьою такою прогулькою, що виїхала з Ковля (по Турі і Королівським Каналам до Берестя над Бугом) чотири дні пізніше від другої, проводили Северин Левіцький і Марія Головка. Згадую про всі три дотеперішні жіночі водні прогульки тому, що це може колись припадати майбутньому істориків нашої туристичної і історичної (нашого краєзнавства).

II.

Тому, що каюкаві Львові подобалося абудувати Львів саме над „рікою“ Полтавою, мусіли ми їхати до села Нивиць, що лежить над річкою Радославкою, допливом Стиру, щоб виїхати зачати нашу водну екскурсію. Ми сіли на наші три людолюбні каюки коло полудня дня 30. червня 1932 р. і того таки дня передерлися через густі

щувари Радославки й заночували у трьох шатрах на березі Стиру коло Станіславчика. По Стирі плавання вже легка, тільки дуже численні закрути доводять не раз до розпущу. По дорозі оглянули ми Берестечко з його типовим маломістечковим волинським ринком, де чорні свині проходжують по засмічених вулицях і примітивних тротуарах. Коли ми переносили каюки через греблю, то айшлося ціле місто оглядати цю екзотичну ескападу. За Берестечком оглянули ми церкву, де в підземеллях зложені численні кости козаків, що агинули колись на багнах під Берестечком. Батюшка показував нам стару дерев'яну церкву, де Хмельницький молився перед битвою. Із цієї церкви перейшли ми підземним коридором до другої, мурованої церкви, в котрій зложені козацькі кости. Показували нам похоронені кулями зложені у скринях черепи, а також черепи, що своєю будовою вказують на татарське походження.

Пливучи далі серед піль і дугів, доплили ми до Луцька поплудні дня 7. липня. Розтаборилися на ободоні коло міста серед соток жидів, що купалися й вигрівалися на сонці. Тут відчували перший і не останній раз брак української туристичної пристаті, де можна би спокійно причалити. Серед піль або лісів можна безпечно переночувати навіть без нічної варти, але в місті не можна обійтися перед нахабністю і влізлівістю оглядачів. Цілу добу оглядали ми місто, при чому найшлися місцеві українські студенти й дівчата, що великували нам програму оглядки. Тут я загорів і мусів виїхати з Луцька 8. липня кораблем до Чарториська, а всі інші прогульковці виїхали рівночасно далі на каюках. В Чарториську стрінув я невичайно вишліве українське товариство, серед якого перебув я три дні, які на все залишилися в моїй пам'яті. Багато я там довідався про дивні, для нас просто незрозумілі, волинські відносини. За три дні приїхали наші каюки. Всі оглянули славний а боля світової війни Чарториськ. Ми оглянули колишню церкву (а тепер зруйнований костел), свою будову цілком подібну до луцького собору. Там у підземеллях лежали тілі останки численних

достоїнників ще з XVIII-го віку. Розказували нам люди, що маляри позабрали з цілком добре і скірою і волоссям законсервованих трунів ці дорогі картини, а потім більшовики порозкидали тіла по коридорах. Частина трунів поховала як кільканадцять літнілося ще в незамічених ірреваріанних доминах. Вони адлягали в цілком збережені одяги, в яких ходили колись достойники й магнати. Люди перекидали труні, рають їх одяги і я дістав від них лавалюк шовку і підшепки одягу якогось достойника, що помер 1763 р. і привіз цей шматок до Львова як подарунок в європейській державі, де в всілякі українці і приватні комісії охорони пам'яток мизували можна прилюдно й безкарно обдирати з одягу труни людей, що жили перед 200 роками і може відиграли колись якусь історичну роль.

За Чарториськом, а особливо від Рафалівки, береги Стиру лісисто і місцями заріччя гарні; біда тільки, що нема там кому орієнтувати літніх осель, або хочби туристичних сторожів. Треба там післати німців або англієць, — наші люди не доцільють як слід краєзнавства краю.

До Пинська приїхали ми 8. липня рано. Ми причалили до шкільної пристаті й оглядали цілий день місто. Тут в осідах водного спорту й моторівках і воєнній флотилії. Місто, як і інші „кресові“ міста, чисто життєве й польське, урядничим омастом й українським (а в даному на півночі положених містах білоруським) населенням на перемістях.

З Пинська виїхали ми ввечері 16. липня в ріці Пині й заїхали на ніч до ріки Ясельди. Інший день чекала нас около сорок-п'ятигодова дорога проти води по Ясельді до каналу Огінського. Цю дорогу ми мусіли переїхати в один день, бо оточення Ясельди — це типові Польські безкраї багна, нема де причалити; поплудня йдуть по пояс у воді й косять шупар. Ми зайшли таки влантис сухой землі, де висіли й пообідали ввечері були ми вже над каналом.

Канал Огінського, вибудований у XVIII в. довгий на 54 км., переїхали ми у двох днях. Він має 10 коморових шлюз і тому, що в даному нема таких шлюз, опису їх коротко. Там же є поодинока скриня (комора). По одній бої рівень води на 2—3 м. нижчий, як по другій. Вужчі поперечні стіни комори мають шлюз. Через які можна до комори підійти і в неї зайти, а під боками в отвори, через які можна до

*) „Діло“ вже перед 40—50 роками поміщувало звістки з перших наших прогулок у Карпати з привітними учасницями (як не робить усею українську туристичну табу). Див. розповідь д-ра Крип'якевича в найновішому числі фізико-географічного Збірника Наук. Т-ва ім. Шевченка.

*) Каюк — це слово єврейське і значить у мові єврейській „лоди́йний човен“ (судно — жіночий човен). Єврейським роблять каюки в рефератах й описках його „лоди́йний“ а „жіночий“ Каюк каюка бачиш тільки дозволити.

*) З Нивиць до Пинська їхали з нами на двох каюках чотири учні фізико-географічної гімназії (Щурат, Голубовський, О. і В. Козачук), а з Нивиць до Чарториська на двох каюках п. Р. і Ю. Шуховичі, Нат. Шуховичка і Ю. Березинський, які потім поїхали влітку через Пинськ і Королівський Канал до Мозиря.

(Докінчення.)

Всего в 1934 году в СССР было издано 100 миллионов экземпляров газет и журналов.

Чи не вистарчає наведених фактів у відпо-

III.

Якби хтось спитався, яку користь дає така прогулянка, то довго можна б на це відповісти. Перезовсім така екскурсія дуже багато нас навчає. Вачимо різні ріки з низькими й високими, багатистими й лісистими берегами; різні краєвиди, а такого безпосереднього пізнання не заступить ніякий опис ні малюнок. Пізнаємо, які де живуть люди, як вони живуть, які мають хати й господарства. Підчас полудневих та нічних постоїв розходилися дівчата по селах за молоком, хлібом і бараболями і через безпосередній контакт з населенням пізнавали його мову, одяг та звичаї. Вачили по дорозі журавлі, чаплі і всякі інші незвані їм досі птахи. Пізнавали пропис, що розвивається над ріками (тартак, рибодовня, сплави дерева і ін.). Вачили спеціальності кожного міста, церкви й костели, мечет у Слонімі, кораблі, пристані і шлюзи. Годі мені вичисляти хоч би малу частину всього того, що ця одномісячна прогулянка дала для інтелекту й учасників. Хто хотів емоції, шунав вражіння, бажав краси, той мав їх у по широким, схиляюваних озерах, оглядав схід сонця й зоряне небо, образи й будівлі по містах, подивився дубові, березові й соснові гуцульські над Чорною Ганьчею. Та найбільше такі причинилися ця прогулянка до загартування волі, навчила здобувати все потрібне не готовими, банальними способами, бо що хвилинна тоєба було навсімі серед ішої ситу-

П. К.

Цьогорічні великі маневри італійської фльоти, морської і повітряної, викликали роздратування у французькій opinіi. Париська преса стверджує, що італійські маневри спрямовані проти Франції. Триполіс заступає у цих маневрах Алжир і Туніс, а транспорту одної маневрової групи це французькі транспортні, що виходять з Африки. Взагалі італійські маневри це генеральна проба морських і повітряних сил. Італійський генеральний штаб означив цілі тих маневрів так докладно, що визначив як точку нападу фікційний острів, яким на ділі є Корсика, отже той острів, який міг би служити Франції на випадок війни точкою опори для фльоти та вуглевою і бензиновою базою. Крім того Рим рахується з тим, що на французькому побережжі, а саме в Монако, дався би створити військовий порт. На випадок воєнного конфлікту Італія могла би перешкодити Франції в мобілізації й тимсамим улекшити Німеччині заціпну акцію.

Зрештою не розуміє вже молодості той, що боронить молодій людині розкошуватися світо-
містю ризику. Ябми ми, старші, колись навчилися
бути давати собі всього рази й не боятися трохи
зарискувати, то може ми всі сьогодні були б інше
ще виглядали. На основі власного досвіду раджу
кожній молодій і здоровій людині, щоби по десяти-
хвилинним побуті серед книг, порохів і чаду
хи пішла там, де вода, зелень, сонце й чисте по-
вітря. **Mens sana in corpore sano!**

3 природи й техніки.

Вітрові турбіни.

Німецький інженер Герман Гоннеф виказав недоволю, що наші значайні вітрики працюють неекономічно, тому, що мають ва низько положені „крила“. Якщо б „крила“ умістили на висоті 300—400 метрів над землею, висвітність їх значно збільшилась би з тої причини, що сила вітру в цих вищих верствах значно рівномірніша від сил вітру при землі.

За проектом інж. Гоннефа будуть на площі „Берлінських торгів“ пробити, високу на 200 метрів вежу з 3 подвійними колесами на вершці, яких промір буде 120 метрів. Ці колеса обертаються вже під впливом слабого вітру і тому можемо їх сміло наважити вітровими турбінами. Своїм оборотом в полі електромагнетів викликають вони електричну струму, що відпливає відтак до трансформаторів, а звідти до місць її зужитковачів. Одна така вежа, тільки дещо вища і з більшими колесами, повинна дати річно біля 130 мільонів кінловатгодини енергії, а кошт збудовання такої вежі має бути біля 10 мільонів золотих.

Електрична струм з цих вітрових турбін інж. Гоннефа буде вжита до виворювання водня, до перерібки легких металів, до оргівання землі в огородинних заведеннях та до продукції штучних навозів.

Технічна преса передсказує проектові інж. Гоннефа гарну будучину тим більше, що зацікавлення ним в офіційних кругах незвичайно велике.

Найбільша гутня піч Європи.

У радянських залізничних гутах Магнітогорск збудували і передали нелавно до вжитку найбільшу гутню піч Європи. Ця піч має 1180 шестистінних метрів об'єму. Протягом одного дня може вона доставити 1200 тон чугуна. Вона призначена до перерібки ансоковартісних буд залізів і вугля. Для порівняння подаємо, що найбільша німецька гутня піч дає денно 500 тон чугуна, зате найбільша американська може дати аж 7800 тон дещо.

Як називаються нові перані?

Свого часу помістили ми в „Діло“ цілу статтю про відкриття американським дослідником Адамісом останніх невідомих ще перанів, які в періодичнім укладі перанів займають 85 і 87 місце. На днях прийшли до Європи перші потвердження цього інтересного відкриття. Рівночасно довідуємося вперше про назви, що їх ново відкриті перані одержали. А саме 85. перань одержав назву „аллабамій“ за Аллабамою, одним з Зелених Стетів Півн. Америки, 87. перань назву „віргіній“ за стейтом Вірджинія. Аллабамій подібний своїми прикметами до перанів хальору, бромю і йоду (звідси його провісюрна назва „декалод“), віргіній до перанів соду і погасу. В цей спосіб були б усі 92 перані в періодичного укладу перанів не тільки відкриті, але і названі. Насувається питання, чи крім цих 92 перанів нема вже більш відомих перанів? Едвінгтон припускає на основі термодинамічних розважань, що крім відкритих 92 перанів ивемо ще 45 невіданих так, що всіх перанів разом ма-ло би бути 137. Зате Нарайкер докладає теж термодинамічними рахунками, що максимальна кількість перанів може бути тільки 92. Будучність викаже, чи і котрий з цих двох дослідників має рацію.

Штучні проміні гама.

Як відомо, радіоактивні тіла виснажують три роди промінів: проміні альфа, бета і гама. Ці останні схожі своїми прикметами на проміні Рентгена, а різняться від промінів Рентгена тим, що мають від них меншу довжину хвилі, себто більшу кількість енергії. Отже якщо ми

виготовили проміні Рентгена з дуже малою довжиною хвилі, ми могли би сміло сказати, що ми виготовили штучні проміні гама („природні“ проміні гама походять від радіоактивних тіл).

На днях славний американський фізик і конструктор модерних рентгенівських рур Кулідж сконструював нову рентгенівську рур, до котрої можна приложити електричну напругу на 700 тисяч вольтів. Внаслідок такої високої напруги рентгенівські проміні одержують енергію в такій великій кількості, що нічим не різняться від промінів гама. Тим самим виготовлені цією рентгенівською рурою проміні можемо уважати штучними промінями гама. Кількість цього промінювання має відповідати кількості промінювання 400 грамів радю.

Що таке нейтрон?

Якщо ми хотіли би пояснити теоретично, як вистають перані з великим атомним тягарем зі своїх складників, себто електронів (найменших частинок вісїмної електричності) і протонів (додатно наряджених ядер атомів водня), ми стрінулись би вісїмачі з деякими труднощами. Однак деякі американські дослідники є тої думки, що труднощі ці можна оминати, вводять новий складник матерії: нейтрон.

Що треба розуміти під нейтроном? Під нейтроном розуміємо получення протону з електроном. Однак з'ясуємо добре, що атом водня теж складається з протону (свого ядра) і електрону. Яка саме різниця між атомом водня і нейтроном? В атомі водня ядро, себто протон, знаходиться в осередку атому, а електрон кружить довкола нього в подібний спосіб, як планети кружать довкола сонця. Віддаль електрону від ядра є в атомі водня різна і залежить від стану енергії даного атому. Означивши віддаль не сміє порушити точно означеної мінімальної вартості. Ця мінімальна віддаль є 100 тисяч разів більша від проміру електрону і 10 тисяч разів більша від проміру протону. Зате в нейтроні ця віддаль рівняється на думку американських фізиків зерою, себто в нейтроні протон і електрон стикаються безпосередньо зі собою. Тим самим в нейтроні відпадає ціла пачежна система атому водня.

Якщо річ в теорії будови перанів з великим атомним тягарем, то щоб повстало ядро якогонебудь тяжкого (атомово) перані, мусять получитися зі собою або поодинокі протони і електрони лекших (атомово) перанів або їх ядра. Саме цей факт нелегко пояснити теоретично, бо, як знаємо, протони мають додатний електричний наряд, а електрони від'ємний. Себто получення поодиноких протонів зі собою є неможливою річю, а наслідок їх взаємного відштовхування. З тої самої причини поодинокі електрони не можуть получитися зі собою. А якщо річ в полученні ядер лекших (атомово) перанів у цілі утворення ядра тяжкого (атомово) перані, рівномірне і таке получення є неможливою тому, що атоми лекших перанів мають з причини великої віддалі між їх ядрами і атомами такий великий промір, що їх ядра ніколи не можуть наблизитися до себе. А тому, що промір нейтрону є того самого ряду, що промір електрону і протону і тому, що нейтрон є електрично неутрачений, відштовхування 2 нейтронів є виключене і нейтрони можуть лучитися взаємно.

З цього бачимо, що електрон є зовсім нескладним твором і слід дивуватися, що до цього часу нікому не прийшло на думку, що такий твір може існувати, що більш-менш може відіграти ще в теорії будови матерії непересічну роль.

А. Л.

ни є не тільки святочною чемністю, але і великим виявом поглядів на Академію з боку цих ких урядових чинників.

„Знаю Вашу муравину пильність, що Ви віддали своїй установі, знаю всі Ваші турботи, які Ви принесли своїй школі, а через те маюмо змогу попередити суд історії і проголосити на сьогодні, що Ви ціною великого особистого страждання, як душевно так і матеріально, зробили незабутні заслуги перед своїм народом і своєю національною ідеєю. Можете бути задоволені з білянсу своєї праці. Ви працювали при таких матеріальних умовах далеко від своїх країн, не дивлячись на те, можете з гордістю глянути на свою минулу працю та її наслідки. Звольте тому і мені склонити голову перед Вашою працею.

Але праця ще не докінчена. Вам ще треба буде озброїтися в велику терпелівість, коли доведете свою установу до тихого пристановища. Знаю Вашу витривалість і Вашу любов до Батьківщини. Я пересвідчений, що Ви матимете успіх і одним з найщасливіших днів мого життя буде, коли я виражатиму Вас і Вашу установу в славетну дорогу до Вашої української Батьківщини“.

Мусимо зазначити, що подібних привітань було не одно і не два, а дуже велика кількість. Вони для нас не тільки приємні, бо підтверджують наше національне почуття, вони — ці привітання — нам дуже корисні, бо показують, що в нашій роботі чужі люди цінять і на що звертають увагу.

Одначе, значіння ювілею не лише в тім, що він дав змогу зробити підсумки досягнень. Ні, ювілей Академії знову і знову з особливим натиском висуває основне, кардинальне питання: А як же далі?

Річ у тім, що як це відомо, Чехословацька Республіка, протримавши Академію десять років за свої фонди, на далі уже примушена стягнути з свого бюджету цей видаток. Але при цьому хоче бути доброзичливою для нас до кінця не ліквідувати та не руйнувати цієї нашої великої школи, уряд республіки готовий передати її в повне користування Української Нації, разом із цілим вивінуванням. Академія має добовлаштовані хемічні лабораторії, аповні упорядковані кабінети, як фізичний, мінералогічний, халбоборський, лісовий, гідротехнічний, географічний і т. д. Академія має дуже добре підібрану бібліотеку в 40.000 томів, нарешті багато різнити іншого майна, всього на суму біля півтора мільона чеських кор., — і все це залишається в нашому повному користуванні, оскільки українське громадянство зможе так поставити справу, щоб Академія існувала далі за наші національні засоби. Інакше, звичайно, все буде ліквідоване і майно відійде до тих, до кого належить, тобто до Чехословацької Республіки. (Докінчення буде). П. В.

3 листів до Редакції.

У справі нотатки „Одно непорозуміння і вияснення“.

Високоповажаний Пане Редактор! Намагачи до змісту уміщеного допису про „Свято на Мавіці“ з приміткою п. н. „Одно непорозуміння і вияснення“ у ч. 176. з 11. п. м. шановного допису „Діло“, прошу ввічливо в інтересі правди помістити слідує: На основі доручення старшого Т-ва Охорони Воєнних Могил у Львові я мовив я — як секретар цього Т-ва, — у п. Липняк проєкт таблиці „Поляглим на Мавіці“, призначеної для місцевої церкви. Тому, що таблиця мала бути виконана з бронзи, п. Л. при прийнятті замовлення, запропонував свого майстра, впевняючи, що він одиникий виконає її правильно і дешево.

Для 7. квітня п. р. дістав п. Л. оголошення, зачет та списав відповідну суму і якій м. ін. застережено, що віддання таблиці заступити не пізніше, як до двох місяців, то є до дня 7. червня. Тим часом п. Л. по усталених ректах і ургенсах ледви 25. червня переслав віддавварі гіпсову відбитку таблиці та заявив, що вона невдільно до 25. липня буде відана Т-ву у бездоганнім стані до диспозиції.

Випа п. Л. в тім, що 1) перебрали на себе цілковите виготовлення таблиці замість цього пильнувати віддавваря в липні, або жорстко це іншій особі, хоч би я віпортуцівав Т-ва, виїхав зі Львова на відпочинок. 2) Не маючи авчаків з відданими лібрам фірму, яка — за описом виявилось — подібних робіт ще не виконувала та не мала відповідного уладства, внаслідок чого мимомотирократили спроб, тільки з ліній з нуміром 1 м. ширини і 1/4 довжини не встигла до останнього дня перед поспіхом правильно віддати.

17. серпня 1932.

З високим пошануванням
Олександр Карпінський,
секретар Т-ва Охорони Воєнних Могил.

В обороні національної гідності.

За втримання Української Господарської Академії.

Недавній ювілей Української Господарської Академії в Подєбрадах, у Чехословаччині, з приводу десятиліття її існування, безумовно греба зачислити до видатніших подій у нашому національному житті.

Та маса привітань, що одержала Академія з усіх кінців світа — від різних українських організацій, установ та окремих громадян, показує наочно, що ця наша висока школа має безумовно признання серед своїх. Правда, ця пошина до нашої єдиної Політехніки серед своїх людей є явищем нормальним і зрозумілим. Але та оцінка зробленої праці і досягнутих наслідків, якої Академія удостоїлася від чужих людей, і то дуже авторитетних, серед яких маємо імена професорів чеських високих шкіл, що викладали також і у Подєбрадській Академії, а тим самим могли пригадуватися до поставлення цієї справи, — кажемо — та оцінка може наповнити час гордістю за доконане діло й укріпити віру в самих себе. Ось напр., як висловився у своєму привітанні про нашу школу один з наших гостей на ювілей професор Ю. Стокласа, славний чеський біохемік та один з фундаторів модерної радіології. Він каже, що свято та ювілей Академії це не тільки українська врочистість, але це також і чеське свято. Промовець, як чех гордий та тішиться тим, що ця українська установа повстала на території Чехословаччини та в співробітництві з чехами. Як по-

фесор УГА він знає і високо оцінює її не лише як школу, але й як науково-дослідчу установу. Але УГА це також громадська та національна установа. Вона матиме велике значіння для майбутніх чехо-українських взаємин. Всі абсолюенти її назавжди залишаться щирими приятелями чеського народу та пронагаторами чехо-української історії, промовець маніфестує свої симпатії до визвольних змагань українського народу. Він висловлює свою непохитну віру у майбутність українського народу. Не знати ще, чи не настане такий час, коли українці прийдуть з допомогою і загроженія Чехословацькій Республіці. З наукового та культурного боку український наряд виявив себе вже віддавна. Найкращим цього доказом може бути каменярська праця нестора хемії професора Горбачевського, якого проф. Стокласа вітає, як великого фундатора модерної хемії, одного з філярів мого чеського університету в Празі після його усамостійнення. Вікни своєї промови проф. Стокласа висловлює непохитну віру в те, що настає і для українців краща доба.

А ось що пише у своєму листі до Професорської Ради Академії державний інспектор халбоборських шкіл Чехословаччини професор Чанчара, який протягом десяти літ був постійно міністерським референтом у справах Академії і докладно ознайомлений з її чинністю. Тому чо-

Щораз більший круг прихильничок

нашого перфумованого мила зі знаком „ЯЩІРКА“
доказує, що Пані Дому є з нього дуже вдоволені.

Просимо все звертати увагу на фабричний знак „ЯЩІРКА“, бо цей знак гарантує знамениту якість мила за низьку ціну.

9-10

— **Вияснення поштової дирекції.** Львівська дирекція пошти надіслала таке письмо: „У зв'язку з нотаткою, поміщеною в „Ділі“ з 27. травня ц. р. п. з. „Ще про цензуру листів“ Дирекція пошти стверджує: Дня 12. травня ц. р. надійшла до поштово-митного уряду у Львові поручена посылка з Парижа під адресою Омелян Верхола. Про посылку повідомлено негайно адресата, в якого присутності митний урядник при інтервенції поштового урядника отворив згадану посылку, щоби перевести митну ревізію. Тому, що змістом посылки була військова відзнака (хрест заслуги) чужої держави, зажадано від адресата „предпожнення згідно з обов'язуючими приписами відносного дипломату до дозволу влади на посідання відзначення чужої держави. Колиж адресат не міг виказатися подібними документами, звернено згідно з обов'язуючими приписами посылку до місця надання“.

— **Новий поділ на шкільні округи.** Мін-ство освіти оголосило новий поділ на шкільні округи, який увійде в життя з днем 1. вересня ц. р. Є їх вісім, а саме: 1) берестейська округа обіймає повітство польське і білостоцьке; 2) краківська округа, зложена з повітства краківського і хелеського; 3) люблінська округа з повітства люблінського; 4) львівська округа — з повітства львівського, станіславівського і тернопільського; 5) познанська округа — з повітства познанського і поморського; 6) варшавська — з міста Варшави і повітства варшавського і лодзького; 7) виленьська — з повітства виленьського і новгородського; 8) душська округа — з повітства волінського.

— **Ведикомська розпуста.** Познань, одно з найстаріших польських міст, яке донедавна ще мало якнайкращу репутацію щодо моральності, став тепер гніздом розпусти й деморалізації. Невдовзі була там голосна афера наркоманів, що потягнула за собою чимало жертв, а тепер виринула еротична афера. В цю аферу змішані люди старші, 50—70-літні, на становищах, урядовці, купці і т. п. Вони створили клуб, де приваблювали малолітніх дівчат з найбідніших міщанських кругів. Там їх насилували, робили порнографічні знімки, тощо. В суботу, 13. ц. м. скінчилася судово розправа проти 8 таких розпусників. Господиню того клубу, Гренслерову, засуджено на 3 р. тижкю тюрем, інших обвинувачених на менші карі. Гренслерова була ініціаторкою цього клубу та „опікуною“ нещасних дівчат.

— **Нападають на церкви.** Юрби республіканських маніфестантів разом з комуністами і ву-

личним шумовинням в Еспанії нападають на монастирі, церкви, редакції монархістичних часописів, католицької організації, а навіть на приватні дома. В Севільї спалили три церкви, в Гренаді церкву св. Томи. Поліція з великим трудом удержує який-такий порядок.

— **Справа 40-годинного тижня праці.** Міжнародне бюро праці вислало до своїх членів, держав, проект щодо 40-годинного тижня праці. З приводу цього воно скликає своїх членів на сесію, яка правдоподібно відбудеться в половині серпня ц. р. В Мадриді або в Женеві. Проект вийшов від італійського уряду.

— **Пострілений підчас утечі.** Постерунковий зі Східниці пов. Дрогобич вів до суду в Самборі Івана Свища, арештованого за напад на хату Мартина Пририси. По дорозі Свищ хотів утікати, а коли на крик постерункового не хотів затриматися, той стрілив до нього з кріса і ранив його в голову. Раненого відставлено до дрогобицького шпиталю.

— **Новий Робінзон.** На малому острівчику, що належить до острівної громади Гебридів, знайшовся новий Робінзон. Є це голландський селянин Восель, що втратив всякий інтерес до світа і навіть не знає, що таке гроші. З рідного краю втік з відряди до цивілізації. Живе збіжжям, яке сіє та жне, і вбирається в одіж з овечої вовни. Коли хліб йому переїсться, ловить і їсть риби. Кожного вечора читає біблію, одну річку, яку взяв зі собою на острів.

— **Поправка.** У вчорашньому (180) числі „Діла“ в статті п. з. „Нова українська професійна організація“ вкралася в 13-му рядку від кінця похибка, що вносить в цілий уступ непорозуміння. Замість видрукowanego: „можна прийняти, що дозорці українці у Львові творять третину свого загалу“, треба читати: дві третини.

Дописи.

СКОЛЕ. („Цайркун" у Сколі). Симпатична трупа львівського „Цайркуна“ загощила в днях 12 і 13. липня ц. р. до Сколяного, де виставила в залі Українського Захисту дві реві: „Бо хто не ризикує“ і „Віда біду перабуде“. На ріжнородну апрограму обох ревів аложили гумористичні скетчі, між ними знаменита „Конскрипція“, монольоги, настроєва декламація п. Кульчицької п. н. „Гуцулка“ і продукції балету. — все те переплетане до тепати талановитого конферансьєра п. Мельника. Зломіж артистів вибився на перше місце управитель театру п. Заушський, якого гра викликувала на залі спазми сміху і була під кожним оглядом бездоганна. Деякі продукції балету треба було на домагання захопленої пуб-

лики повторювати. Найслабше заступники з такої калішньої стороною, якої ніяка ревіза дружина, а тільки ще українська, не повинна легковажити. Важко було би програму містити в собі більше точок у ревізній вище „Гуцулки“ і не обмежувалася майже виключно до легкого, безжурного гумору. Публика у залі заповнила навіть малої салі. — (с. д.)

БЕЛЗЩИНА. (Свято в честь Шевченка в Мисцє). В доказ того, що наше село працює і що навіть найневідрадініших господарських умовів викликає національні обов'язки, може служити факт устрою селянами Шевченківського свята в селі Мисцє у Бєлзщині. Це явище остільки цікаве, що в теперішній часі навіть деякі з наших повітових острелів не вважаються до обов'язку, або не всіляк такого свята устроїти, натомість, як виказує примір Мисцє, тільки до того лише охоти і дещо праці. В другій половині червня ц. р. завазався заходами голови місцевої громади „Просвіти“ в Мисцє, селянина Миколи Вудкевича святочний комітет, який підготував Шевченківське свято на день 17. липня. Не маючи в селі ані одного інтелектуального, який вишколює би хор до виступу в дію, доручив комітет цю задачу місцевому дяку. Складі підготували декламації й інші точки, які стали в програму свята і небагато їх праці дала багата репертуари. Для виголошення реферату про Шевченка був нинішній комітет до посла В. Кохана, який на це свято зі сном прибув. Свято почалося відпіванням „Завири“ Вже при цій точці можна було ствердити, що хор не лежить вишколений. Обширний реферат, перекладений цитатами з „Кобзаря“, виголосив посол В. Кохан. Цього реферату вислухали зібрані з великою увагою, і довсім тому, що в ньому перекладено ніку малої деяких уступів з творів Шевченка до нинішніх часів. Після реферату прийшли на чергу хоральні апрограми і декламації. Майже всі точки випали гарно. На виступі промовляв голова святочного комітету, п. Микола Вудкевич. Треба признати, що його промова була під кожним оглядом прекрасна. Ніхто з чужих не міг би повірити, що це промова селянина. Зі шкільної душі простими словами підчеркнув він деякі моменти з реферату посла В. Кохана і напевно залишив у душі слухачів незатертий спомин. Відпіваннями національного гимну це незвичайно симпатичне свято покінчили, після чого на площі під відкритим небом почався фестиваль. Слід признати, що Мисцє сай обов'язок проти Шевченка виконав гідно.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосолом" платня кооперативна дн 15.VIII. 1932. за масло експортне та десерове прима 150 коп., а літру молока 17—18 сот., літру сметани 050 коп., а за жень 350 коп.

ОГОЛОШЕННЯ

Кіна.

АПОЛЬО: „Легіон вулиці“.
АТЛАНТИК (давніше Лез) нечинне.
КАСНО: „Джентельменова доля“ (Дж. Гамберт).
КОПЕРНИК: „Позичене щастя“ (з Карою Бов).
МАРУСЕНЬКА: „Позичене щастя“ (з Карою Бов).
МІРАЖ: „Парада кохання“.
ОАЗА: „Над гарним, синім Дунаєм“.
ПАІ: „Джентельмен і Нотрадам“.
ПАЛЯС: „Блазні воги“.
ПАСАЖ: „Голосокружне темпо“.
ПРОМІНЬ: „Асфіальт“.
СОНЦЕ: „Пляж ферії нечинне“.
СТИЛЕНЕ: „Останні кохання“.
УТІХА: „Вільне гзу" (Сзім), „Чотирих із дегі" (Сзім).
ХІМЕРА: „Дівка без серця“.

Закордонне радіо.

Середа, 17. серпня 1932.

Бреслав (325) 16.30 Популярні пісні, Мінно (331.4) 11.15, 13.00 Музика, Штрассбург (345.2) 20.00 „Козі фан Тутте" оп. Монарт, Штутгарт (360.6) 10.30 Рел. музика, Гельсінгфорс (368.1) 19.35 Пісеньки, Майно Тіммен, Рим (441.2) 13.00 Концерт, 17.30 Арії та пісні, Марія Селес, Прага (488.6) 20.30 Грігів вечер, Брюссель (509.3) 12.00 Концерт, 20.00 „Ля Перла" комедія Вірсета, Вілень (517.2) 16.55 Солісти, Мінхен (532.9) 20.00 „Козі фан Тутте" оп. Монарт, під дир. Р. Штрауса, Будапешт (550.5) 19.00 Пісні, 20.15 Іта. арії, Любляна (575.3) 20.00 Сольо, Харків (597.5) 14.30 Концерт для дітей, 15.15, 20.30 Концерт, 19.30 Мист. трагедія, 18.30, 24.00 Грамофон, Кіушукіт, Париж (1724.1) 20.45 „Козі фан Тутте".

Львівське радіо.

Середа, 17. серпня 1932.

11.58 Час, 12.20, 12.45, 15.10 Грамофон, 12.40 Метеор, комунікат, 15.00 Господарський комунікат, 15.40 „Листок чаю" оп. для дітей, 15.53 „Незвичайні пригоди в Гімалайх" фея, 16.45 Одерові фантазі, 18.00 „Побіда під Варшавою" вітчі, 18.20 Концерт військової оркестри, 19.45 Літер. балачка, 20.00 Концерт нар. оркестри, 21.00 Літ. четвертьгодина „Дома", 21.15 Дуети: Збоїнська-Ружковська (сопран), Пашковська (альт), 22.00, 22.50 Танк. музика, 22.25 „Польський краєвид" вітчі у німецькій мові, 22.40 Спорт.

Присилайте передплату!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакції на кілограм

РУТИНОВАНИЙ адвокатський канцелярієнт із судовою практикою шукає собі посади на провінції з днем 1-го жовтня ц. р. Ласкаві оголошення з поданням на адресу: А. Кізіма, Самбір, Іржавова 77.

МЕШКАННЯ для учених з харчем. Зодолуватись від 20. VIII. — Терешків 15 в. Елітешевська.

НА МЕШКАННЯ з харчем прохач. Дн. Каделька 128. Байлова.

Т-ВО „ВІДРОДЖЕННЯ“ шукає натного приміщення на білорі в селі стю. Зголошення: Косцюшків 4.